

Het verhaal van Lucas

In de kerk kennen we een driejaarlijkse cyclus, waar het om de zondagse evangeliëlezingen gaat. Dit kerkelijk jaar staat het Lucasevangelie centraal. Recent verscheen daarover een voor gemeenteleden zeer leesbaar boekje van Joop Smit onder de titel 'Het verhaal van Lucas. Sleutelpassages uit zijn evangelie'. Het is uitgegeven bij Uitgeverij Meinema, Zoetermeer 2009 en kost € 17,50.

Jezus als profeet

Ooit eerder las ik van dezelfde schrijver het boek 'Speelruimte. Een structurele lezing van het evangelie', waarin hij een zestal zeer bekende verhalen uit het Lucasevangelie behandelt. Smit laat daarin zien dat inzicht in de structuur van een bijbelverhaal van essentieel belang is voor het verstaan. Na vele jaren bezig te zijn geweest met brieven van Paulus (de Galatenbrief en de Korintebrief) is Smit weer teruggekeerd naar de evangeliën.

De titel van dit nieuwe boek doet sterk denken aan de titel van het boek dat van dezelfde auteur enkele jaren terug, in 2007, bij dezelfde uitgever verscheen: *Het verhaal van Matteüs. Sleutelpassages uit zijn evangelie*. Ook dit boek biedt net als dat over Matteüs geen doorlopend bijbelcommentaar, Smit kiest voor sleutelpassages, zoals uit de ondertitel blijkt. Omdat Lucas Jezus tekent als een profeet die in de voetsporen treedt van de kritische boodschappers die eerder namens God onder het volk Israël zijn opgetreden, zoals Smit in de *Inleiding* opmerkt (pag. 7), bespreekt de auteur met name die passages, waarin het profetisch karakter van Jezus sterk naar voren komt. Bijzondere aandacht krijgen het begin (Lucas 1-2) en einde van het verhaal (Lucas 22-24), maar ook de gelijkenissen in het midden van het evangelie (Lucas 13,22-17,11), die besproken worden onder het hoofdje 'De profeet aan het woord'. Dat ook Jezus' optreden in de synagoge van Nazaret (hoofdstuk 4) en zijn optreden in Naïm (hoofdstuk 7) in dit kader aandacht krijgen, zal niet verbazen. In beide hoofdstukken speelt het thema van de profeet, ofwel omdat Jezus zichzelf met de profetische traditie verbindt, zoals gebeurt in de synagoge in Nazaret, waar Jezus Elia en Elisa als voorbeeld gebruikt om zijn eigen handelen mee te verhelderen, ofwel omdat anderen hem als een profeet zien. Zie de uitspraak van de aanwezigen bij de opstanding van de jongen van Naïm: 'Een groot profeet is opgestaan onder ons' (7,16).

Het had in de rede gelegen, wanneer de schrijver ook aandacht geschonken had aan hoofdstuk 9 vanwege de verzen 7-9 en 18-22, juist omdat verschillende groepen uit de menigte Jezus met verschillende profeten (Johannes, Elia of een van de oude profeten) verbinden. Waarom dit hoofdstuk buiten bespreking blijft, is mij niet duidelijk. Een verklaring daarvoor wordt ook niet gegeven.

Opbouw van het Lucasevangelie

Aan de bespreking van de sleutelpassages zelf gaat na de *Inleiding*, waarin de schrijver zich verantwoordt voor de manier waarop hij het evangelie wil lezen: geen korte, losse fragmenten, maar grotere, samenhangende passages, een hoofdstuk vooraf, waarin Smit aandacht schenkt aan de

opbouw van het Lucasevangelie. Met zijn voorstel kan ik het zeer eens zijn. Lucas begint zijn verhaal (1,1-4) op de manier van de klassieke geschiedschrijving. 'Zoals een goed historicus betaamt vermeldt hij zijn bronnen, zijn werkwijze en zijn doelstelling' (pag 16). Smit ziet drie fasen. De eerste fase is die van de installatie, te vinden in de eerste twee hoofdstukken (1,5-2,52), door Smit aangeduid: 'De voorbereiding: aankondiging, geboorte en jeugd van de profeet'. Daarna komt de uitvoeringsfase die uit twee delen bestaat: 'Zending en optreden van de profeet' (3,1-9,50) en 'Confrontatie tussen profeet en stad, Jezus en Jeruzalem' (9,51-23,48). De laatste fase, die van de beoordeling, vindt de lezer aan het slot (23,49-24,53): 'De profeet tot leven gewekt en in het gelijk gesteld.'

Meer dan een profeet

Smit heeft beslist een punt, als hij aandacht vraagt voor het profetisch karakter van Jezus' optreden. Toch wordt Jezus in het Lucasevangelie niet alleen als profeet getekend, maar ook en met name als de Messias. Smit heeft daar ook wel degelijk aandacht voor, het brengt hem echter niet bespreking van de vraag hoe Jezus als profeet en als Messias zich tot elkaar verhouden. Evenmin laat de auteur zien dat Lucas de lezer nu juist wil laten zien dat Jezus meer is dan een profeet alleen. Met die belijdenis van Petrus: 'Gij zijt de Christus Gods' eindigt het eerste, Galilese hoofdstuk (3,1-9,50). Het vindt daarin een eerste hoogtepunt.

In navolging van iemand als J.D. Kingsbury zou ik eerder zeggen dat Lucas Jezus tekent als een profetische Messias. Dat zet Jezus in een andere verhouding tot Johannes dan Smit nu doet. De auteur spreekt zeker aan het begin over Johannes en Jezus als twee profeten. In de proloog echter zet Lucas Jezus niet als een profeet neer zoals Johannes, maar als koning (over het huis van Jakob). Aankondiging en geboorte van Johannes en Jezus mogen parallel aan elkaar lopen, er is ook een belangwekkend verschil tussen de twee: waar Johannes 'profeet van de Allerhoogste' wordt genoemd, daar heet Jezus 'zoon van de Allerhoogste'. Johannes fungeert als bode van de Heer (=Jezus).

Het laatste hoofdstukje, waarin Smit de overigens niet onbelangrijke vraag bespreekt of Lucas, die in zijn evangelie veel aandacht heeft voor vrouwen, hen ook echt *gezien* heeft, valt enigszins buiten het aangegeven (profetische) kader.

Ten slotte

De lezer kan zijn aarzeling hebben of bij de bespreking van de gelijkenissen de aanduiding 'De profeet aan het woord' niet wat te gezocht is, in deze hoofdstukken trof ik wel de mooiste waarnemingen van de auteur aan.

Nico Riemersma